

SAMTAL HOS KAST

- verksamt för klienten?

Maia Strufve

Göteborgs Socialpsykologiska Institut, FT3 år 2

Handledare: Tommie Fälth

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	Sidan 1
Abstract	Sidan 2
Inledning - Bakgrund	Sidan 3
Teori	Sidan 3
Syfte	Sidan 4
Metod.....	Sidan 5
<i>Jag som verktyg</i>	Sidan 5
<i>Mina praktiska erfarenheter</i>	Sidan 5
<i>Inspiratörer och vägledare</i>	Sidan 5
<i>Kvalitativ värdering av mig själv</i>	Sidan 7
<i>Intervjuundersökningen</i>	Sidan 7
<i>Tillvägagångssätt</i>	Sidan 7
Redovisning av intervjuer	Sidan 8
Diskussion	Sidan 12
Slutsatser	Sidan 14
<i>Fortsatta studier</i>	Sidan 14
Referenser och litteraturlista	Sidan 15
Bilaga	Sidan 16

Abstract

Syftet med studien har varit att undersöka vad klienterna upplever som verksamt i samtalen hos Kast. Vilket är den samtalsmottagning för köpare av sexuella tjänster och personer med ett tvångsmässigt sexuellt beteende, där jag själv arbetar.

Jag har använt mig av en kvalitativ forskningsansats.

Tre av en kollegas klienter har blivit intervjuade av mig.

Frågeställningarna har varit följande:

Vad är det klienten upplever som verksamt i samtalet?

Är det verkligen något i just samtalet som är verksamt för att en upplevd positiv förändring har skett för klienten?

Är det att tala om sin sexualitet?

Är det att ordsätta handlingar som aldrig tidigare nämnts för någon?

Är det att inte bli bedömd och värderad av terapeuten?

De teman jag valde för att strukturera upp intervjuerna var följande: inom samtalet, utanför samtalet, jämförelse med annan samtalsbehandling, det sagda och det osagda och vad saknas.

Undersökningen har visat att alla tre personerna upplevde det verkningsfullt att få tala om sin sexualitet, likaså att sätta ord på hemliga handlingar och att bli bemött på ett icke värderande och icke bedömande sätt. De påtalar också vikten av terapeutens hållning och erfarenhet av en mångfald ur målgruppen som betydelsefullt i samtalet. Dessutom ansåg de att faktorer utanför samtalet, så som för dem viktiga relationer är av betydelse för samtalets utfall.

Inledning / Bakgrund

Under de senaste tio åren har jag tillsammans med en kollega startat och utvecklat en verksamhet i kommunens regi som heter Kast – köpare av sexuella tjänster - , vilka till en början utgjorde målgruppen. Denna utökades senare till ”personer med ett tvångsmässigt sexuellt beteende”.

Det vi erbjuder är samtalsbehandling. Denna behandling har vuxit fram i samspel med våra klienter ur målgruppen och tagit form efterhand som våra erfarenheter slipats. Behandlingen är baserad på ett systemiskt tänkande och ett förhållningssätt som eklektiker utifrån experientiell terapi med kognitiva beteendeinslag. En öppen position och flexibel modell med hög grad av lyhördhet och följsamhet har bedömts nödvändig. Därtill kommer också ett icke moraliserande och icke fördömande förhållningssätt.

Två rapporter är tidigare gjorda, då främst på verksamhetens organisation och utveckling. Den första ”Utvärdering av Kast-projektet – en psykosocial verksamhet för sexköpare”, av Jari Kousmanen 1998. Den andra ”Kast-projektet – rådgivningsverksamhet för sexköpare”, av Eva Hedlund 2000. Där även röster från personer ur målgruppen finns med. Båda rapporterna visar på att det är en viktig verksamhet, som fyller sin funktion i arbetet mot könshandeln.

Teori

Eftersom samtalet är det redskap som används i behandlingen, blir det då också av intresse att visa på framskridandet av just Kasts samtalsform. Dessa samtal av berättelseinriktad karaktär, är en fungerande mix av olika teorier och uttryckssätt och i den mån det varit möjligt ”skräddarsydd” för varje individ. Detta för att just målgruppen är både vid och mångfasetterad. Här nedan beskriver jag några teoriansatser som är relevanta för förståelsen av samtalsituationen på Kast.

Med en systemteoretisk grund, å ena sidan innefattande olika tekniker; strategisk, strukturell, experientiell och kommunikationsteoretisk eller språkssystemisk familjeterapi och å andra sidan anknytningsteorin och driftsteorin. Trots att de två inte alltid har dragit jämt i historien och begreppstolkningen.

Systemteori: (av gr. syn-, ”samman-,” histemi, ”sätta, ställa, lägga”, och theoria, ”undersökande, kontemplation”): kallas också allmänsystemteori därför att den består av teorier som handlar om generella regler för system, vare sig systemen är biologiska, mekaniska eller sociala. Dess grundtanke är att man vid undersökning av vissa fenomen bör se dem som delar i en helhet. Delarnas relation till varandra är därvid av stor och ofta avgörande betydelse för helhetens natur och funktion. Ett viktigt begrepp i allt systemtänkande är ”återkoppling” eller ”feedback”. Systemteorin har fått stor betydelse bland annat inom familjeterapin. (Abrahamsson & Berglund –97).

Här vill jag ge ytterligare en definition på systemteorin för att visa hur komplex den är. Systemteori och systemtänkande: Systemteori är en heterogen disciplin vars intresseområden förenas av begreppet system. Exempel på områden där systemteori används är ekonomi, geografi, historia, fysik, biologi, psykologi och psykoterapi. Någon enhetlig systemteori finns inte. Mer korrekt är istället att tala om systemtänkande eller systemfilosofi, som ett förhållningssätt och teoretisk utgångspunkt, där man betonar behovet av förkunskap om hela det system man är intresserad av, för att kunna förstå systemets delar och hur alla delar

påverkar varandra utifrån cirkulära och mångfaldigt cirkulära orsakssamband. (Olsson & Petitt –99)

Anknytningsteori enligt Bowlby är att föräldrar eller andra primära vårdare behöver skapa en trygg och säker grund för sina barn utifrån vilken de kan utforska världen och sedan återvända till för vila och stöd. Barns anknytning till betydelsefulla vuxna anses vara en förutsättning för en sund känslomässig och kognitiv utveckling. Anknytningsmönstret mellan barn och föräldrar anses bli tydligt när ett barn är mellan 8-12 månader. Det kännetecknas av att ökad rörlighet hos barnet framkallar typiska bindnings- och separationsbeteenden hos både barnet och föräldrarna, och att samspelsmönstret mellan föräldrar och barn fördjupas. Ett exempel på det senare är att ett undvikande bindningsmönster utvecklas då föräldrarna och/eller barnet undviker samgående bindningsmönster. (Olsson & Petitt – 99).

Klassisk psykoanalys, Freuds dynamiska modell, mycket förenklat kan man säga att jaget är centrum för verkligheten, överjaget representerar den sociala verkligheten, medan den biologiska verkligheten representeras av detet.

Freud ansåg alltså att allt mänskligt beteende motiveras genom omedvetna drifter och instinkter – som i sin tur är neurologiska representationer av fysiska behov – vilka den medvetna delen är underställd och i grund och botten har ganska lite kontroll över. Han definierade en mängd olika drifter, som alla lydde i en slags hierarkisk ordning efter hur betydelsefulla de är för beteendet. Han refererade till de mest grundläggande och kraftfulla instinkter som livsinstinkterna, nödvändiga både för den enskilde organismens – behovet av bland annat föda och vatten – samt artens överlevnad – behovet av fortplantning.

Livsinstinkterna kallades från början libido, men eftersom Freud mer än någon annan, då eller senare, har framhållit de sexuella drifterna som de allra starkaste och mest inflytelserika så har ordet libido kommit att beteckna just de sexuella drivkrafterna. (Wikipedia, 2007)

Syfte

Verksamheten anses vara funktionell och bra och permanentades år 2001. Dock reser sig några frågor:

- Samtalsbehandlingen så som den utvecklats genom åren, är den verkningsfull och funktionell?

- Rent metodmässigt är detta verkligen det mest optimala?

- Är samtalsbehandlingen på Kast tillräcklig för ett förändrat beteende?

Min förförståelse säger mig att det kan vara så men även att det likaväl kan bero på helt andra faktorer och omständigheter. Det kan det knappast vara, tänker jag men vet också att jag svarar på detta utifrån mina egna antaganden och slutsatser av det jag muntligen erfarit från klienterna, där samtalet är det centrala redskapet.

Mitt syfte med studien är att ta reda på vad klienten upplever som verkningsfullt i samtalsbehandlingen hos Kast.

Så min huvudfråga är: *Vad är det som klienten upplever som verksamt i samtalet?*

Detta genererar ju ytterligare frågeställningar så som: är det verkligen något i just samtalet som är verksamt för att en upplevd positiv förändring har skett för klienten? Att tala om sin sexualitet och ordsätta handlingar som aldrig tidigare nämnts för någon. Är det av betydelse och verkningsfullt för klienten? Eller att som klient inte bli bedömd och värderad av terapeuten.

Metod

Jag har tänkt mig att med ett kvalitativt anslag få svar på några av flera frågor som följt mig genom åren i mitt arbete som samtalsterapeut i Kast. Då tänker jag mig några teman kring samtalet och sedan använda mig av några analysfrågor som uppkommit ur min förförståelse.

Jag som verktyg

Eftersom jag själv i egenskap av intervjuare är mitt eget instrument, finns det anledning att beskriva några av de egenskaper hos mig som kan påverka utfallen.

Mina praktiska erfarenheter

Jag är praktiker och har genom åren mött hjälpsökande människor såväl individer, par, familjer och i större nätverk, där de befunnit sig i olika kriser och livssituationer.

En praktiker eller rättare sagt hantverkare. Jag har således präglat mitt hantverk genom ”learning by doing”

För att få fram en tydlighet i mitt resonemang behöver jag titta bakåt på min egen ”behandlarresa”, där jag mött många intressanta inspiratörer som gjort starkt intryck på mig.

På ett tidigt stadium gick jag en gestaltutbildning, vilket blev en aha-upplevelse. Här fanns en hel del att hämta och mycket som hamnade på plats av mina funderingar och tankar. Både vad gällde mig själv och mina klienter. Det var som ett plockepinn av en Pinocchiodocka, som plockades ihop och gestalten blev fullbordad.

Den definitivt starkaste upplevelsen var när jag påbörjade familjeterapiutbildning på systemisk grund hos GSI på mitten av 80-talet. Detta var verkligen som att komma in i salongerna, efter att ha virrat runt ute på namnlösa gator. Den hitintills praktiska erfarenheten började få struktur. Det var som att städa/sortera i klädkammaren. Det där utrymmet utan hyllor som bara saker slängs in, i en salig röra. Vartefter blev det ordning och reda med både hyllor och hängare. Vilket för mig blir synonymt med nivåer och redskap. Detta gav mersmak men oj så många vinklar och vrår som gav sig till känna. Mycket verkade intressant, funktionellt och användbart. Om bara rätt redskap användes vid rätt tillfälle och i rätt situation. Givetvis att det används på rätt plats och av rätt person också. Vad var då rätt? Som hantverkarlärling är det ju mästern som visar på det rätta. Här gavs ju liknande möjligheter med guidning av handledare. Likaså här som i många andra skrån var det olika konstformer som verkade såväl kompletterande som konkurrerande.

Det var svårt att välja med detta enorma utbud av inriktningar, teorier, aktiviteter och uttryckssätt. Ja, på den vägen är det. Processvägen löper fram i olika riktningar med många spännande möten på vägen.

Inspiratörer och vägledare

Jag kommer här att förmedla ytterligare några av dem som för mig är och varit viktiga i mitt eget fortsatta växande och utveckling, utöver den egna familjen, ursprungsfamiljen och andra viktiga personer i min närhet.

Salvador Minuchin, läkare och psykoanalytiker med fokus på familjestrukturer. ”Systemfadern”, den store intervenören. Det är helt enkelt omöjligt att börja med någon annan. Det som slagit an starkast hos mig, förutom hans oerhörda kompetens och engagemang är det politiska drivet i hans arbete. De klientfamiljer han mött och visat på förändringsmöjligheter hos desamma, har varit och är mycket inspirerande för mig som socialarbetare.

Ivan Boszormenyi-Nagy, psykiater med bla. ett dialektiskt synsätt i såväl inter-, som i intrapsykiska relationer. En för mig relativt okänd person (har inte mött honom fysiskt) trots sin storhet som terapeut men som jag ändå vill ge en tanke, då främst utifrån att han betonar resurserna snarare än patologin. Men också för hans integrering av klassisk individualterapi och familjeterapi.

Tom Andersen, professor i socialpsykiatri, reflektionernas guru. Vilsamt och lugnt där tanken får chans att vänta in känslorna. Reflektionens berättigande i samtalet kan också ge efterverkningar utanför samtalsrummet. I tider av stress och jäkt är den –reflektionen - i allra högsta grad nödvändig. I synnerhet på det sympatiska sätt som Tom utvecklat dess användande och utvidgat arenan med teamets funktion. Även andra språksystemiker så som Jaakko Seikkula och inte minst Harlene Anderson har gett mig mycket nyttigt i mitt arbete. Framför allt utifrån deras på olika sätt tilltalande förhållningssätt.

Peter Lang, tidigare präst och nu en stor språk-, och systemmissionär. Berättelsernas berättare, stilfullt och mycket tänkvärt det han säger och gör. Det som jag tagit till mig är språkets betydelse i alla sammanhang och inte minst hans intresse och entusiasm för det och dem han möter, de nya berättelser som framträder och tar ny form.

Michael White, socialarbetare i grunden. Här är det främst externalisering av problemet / bekymret som jag tagit till mig från honom och David Epston, även han med en socialarbetargrund. Det är ju heller inget nytt i terapिसammanhang men för mig har de tydliggjort detta där jag själv använt mig av att utanförlägga och ordsätta det som klienten är ockuperad av.

Steve de Shazer och Insoo Kim Berg, terapeuter inriktade på fokus och lösningar med ett motto likt –allt är möjligt-, men också med ett starkt socialt patos. Är två personer som gett mig inspiration i sin mycket tydliga lösningsfokuserade arbetsmodell. Då främst i situationer när jag själv tycker mig ha gått i stå. Då kan det exempelvis vara förlösande med en mirakelfråga, för att konkretisera förändringsmöjligheter.

Eva Hedlund, psykoterapeut och hedersdoktor i socialt arbete. Pionjär i arbetet med män som begått sexualbrott, både individuellt och i grupp. Hon är för mig Kasts mentor och en mycket viktig person utifrån att skapa förståelse för min nuvarande målgrupp.

Utöver dessa nämnda inspiratörer och kunskapsförmedlare finns det givetvis många fler, ej att förglömma Sigmund Freud och hans driftsteori likaså John Bowlby med anknytningsteorin.

Kvalitativ värdering av mig själv

Varför jag ville ha ett så öppet förhållningssätt var främst för att inte låsa in mig i ett enda spår. Det fanns dock risker med detta och det var att både berättelserna och uppsatsen i stort tenderade att svälla över, men också att förlora det väsentliga och distinkta, som jag egentligen var ute efter.

Så dög jag då som redskap även i detta sammanhang, som forskare? Visst fanns det en risk för felkällor i rollförväxlingen, men med min erfarenhet ansåg jag mig kunna hantera det på ett rimligt värderingsfritt sätt.

Intervjuundersökningen

Jag valde att intervjua tre av min kollegas klienter. Att välja min kollegas klienter underlättar förhoppningsvis ett mer värderingsritt förhållningssätt till dem och från dem till mig.

Utgångspunkten inför intervjuerna var att ha få frågeställningar och ett så öppet förhållningssätt som möjligt med ett narrativt utgångsläge. Just för att inte påverka alltför mycket med mina egna tankar och genom dem riskera att omedvetet söka stöd för just dessa tankar.

Tillvägagångssätt

I mitt arbete med denna rapport fick jag ikläda mig en helt annan roll än behandlarens, nämligen forskarrollen. Det som till viss del hjälpte mig att göra skillnaden var att jag valde att intervjua tre av min kollegas klienter, alltså inte mina egna.

Från behandlare till forskare var ju inget jag snabbt förändrade över en natt. Det var en komplicerad och klurig väg att veta hur jag skulle ta mig an detta. Jag ville ha berättelserna så öppna som möjligt. Det jag var ute efter var klientens perspektiv, hans upplevelse och hans berättelse. Inte det jag trodde och antog.

Som jag nämnde tidigare hade jag en förförståelse kring vad som är och kunde vara verksamt i samtalet. Den, förförståelsen fanns ju också med under intervjuerna, vare sig jag ville eller inte. Men jag ville inte styra utifrån ett frågebatteri.

Så min strategi var att ha huvudfrågan i fokus och se/höra vad som sedan kom ut av den. Med ett antal teman som jag använde mig av som analysverktyg i min sammanställning.

Efter det att jag gjorde intervjuerna, analyserade jag de tre olika berättelserna. Den dokumentation jag begagnade mig av var inspelade intervjuer på band och nedskrivna anteckningar som jag skrev under intervjusamtalet. Avlyssnandet av banden skedde tre gånger per person då jag också dubbelkontrollerade med mina anteckningar. Jag valde ut det material som direkt eller mycket snarligt låg i anslutning till frågorna. Jag hade också de på förhand utvald teman till hjälp för att hålla strukturen under intervjun, vilka jag också använde mig av då jag valde ur materialet. De teman jag valt var följande: *inom samtalet*, vilket var givet utifrån uppsatsens huvudfråga, *utanför samtalet*, var utifrån min förförståelse att upplevelsen

av verksamma faktorer kan påverkas av annat. *Jämförelse med annan samtalsbehandling*, var för att få ytterligare en nivå av respondenternas erfarenheter. *Det sagda och det osagda*, var med tanke på de hemligheter som yppas i samtalen men också även här få respondenternas erfarenhet. *Vad saknas*, var för att ta tillfället iakt att just få den informationen men även att det var en konkret fråga. De övriga teman gav mer utrymme för fria associationer, vilket också var min tanke.

Jag hade inte för avsikt att få fram någon generaliserbarhet i detta material på endast tre personer. Då det har skett – då alla tre har uttryckt samma eller liknande upplevelser, har jag valt att se detta som en bonus.

Det var både nervöst och spännande att göra detta i en helt annan roll än vanligt. Det jag brottades med var just att inte styra upp intervjun för mycket från början, så jag målade in mig i ett hörn.

Jag hade en bild i mitt huvud, ungefär som en odekorerad tårta, där mittpunkten – rosen – var upplevelser av verksamma faktorer i samtalet, eller såväl utanför samtalet. Bitarna kom sedan att fyllas efterhand som intervjun fortskred.

Jag tillsammans med min kollega valde ut tre av hans klienter, vilka han tillfrågade om de var intresserade av att ingå i denna studie. Alla svarade ja men ville få en utförligare förklaring till undersökningens syfte. Detta fick de när jag ringde upp dem, då jag också bokade in tid för intervju. Jag hade en tanke med att träffa respondenterna i samband med att min kollega var på semester. Detta för att om möjligt förhindra att beblanda våra respektive funktioner, i detta sammanhang. Alla tre intervjuerna blev således inbokade under en och samma vecka. Platsen var den ordinarie mottagningen, där de – respondenterna – kände sig mest bekväma. Jag spelade in samtalen, för att underlätta efterarbetet och kompletterade med anteckningar. Givetvis frågade jag dem om det var okej med bandspelare, vilket det också var. Jag har inte tagit med någon fakta kring respondenterna ej heller citerat dem. Detta för att respektive berättelse som helhet ska få vara konfidentiell.

Redovisning av intervjuer

Jag kommer här att redovisa de tre olika respondenternas intervjuer utifrån person A, person B och person C, efter de på förhand utvalda teman. Med huvudfrågan i fokus: Vad är det som du upplever som verksamt i samtalet hos Kast.

Person A

Inom samtalet

A anser att det är speciellt, tydligt och bra att få prata om –sexköp- detta är unikt och det ger honom chans att få prata om hans erfarenheter. Det är också bra att terapeuten har erfarenheter från andra klienter med liknande problematik och på så sätt sätter in A i ett sammanhang där han inte blir ensam om sin situation. Terapeutens följsamhet ser A positivt på och tänker då främst på följsamhet i tid och behovsefterfrågan. Där tid utgör olika tempo

och intervaller under samtalsbehandlingen och innehållet följer de behov som uppstår kopplat till hela livssituationen. Bra med detta vidgade perspektiv men fokus får inte tappas då det är risk att komma in på villovägar och sidospår. A tar själv ansvar för att få prata om det som han ockuperas av, med hjälp av nedskrivna anteckningar och punkter som han vill ”bolla” för att komma steget längre. Han tycker att det oftast är de två sista minuterna på sessionen som det dyker upp något mycket viktigt.

A känner ibland att de tjarar om samma teman men med terapeutens hjälp blir övergången från sexköp till övriga livets situationer, mönster och relationer sedd ur nya infallsvinklar. Det kan vara både på gott och ont med olika bakgrund och värderingar, både provocerande, lagom pressande men också livsavgörande. Lite trängd in i hörnet är helt okej. Viktigt att terapeuten inte är fördömande och moraliserande. Samtidigt ser A det som generöst att terapeuten delar med sig, bara det inte blir för privat. Han tycker att alla kan må bra av att ha någon utomstående att samtala med om sitt liv och sina bekymmer.

Utanför samtalet

Det kan vara många olika faktorer menar A. Främst är det dagsformen som påverkar honom. Det kan vara skillnad om solen skiner eller om han har en ledig dag. Det är också viktigt hur han har det med sina nära relationer och hur det är på arbetet.

Jämförelse med annan samtalsbehandling

A har tidigare erfarenhet av att gå i behandling hos en psykoterapeut. Det var mycket viktigt då och var av en helt annan orsak än den nuvarande. Han anser att de inte är på något sätt jämförbara med varandra. Var sak och situation har sin tid. Det han ser som viktigt är hur terapeuten är som person. I båda fallen anser han att det var rätt person på rätt plats. Då var det frågan om en mer lyssnande hållning av terapeuten och i den nuvarande en mer frågande hållning. Vilket passar A utifrån hans nuvarande livssituation.

Det sagda och det osagda

Enligt A delar de ej tystnaden i rummet, han och terapeuten. Han tror däremot att det kan vara verkningsfullt och vill ge det en chans. Eftersom han själv oftast har ett ämne och ett speciellt syfte med sessionen blir han mer upptagen av att nå just målet för dagen. A funderade en stund på om det kan vara så att de pratar bort starka känslor eller svåra situationer men tror inte att det är så.

Vad saknas

A tycker det är viktigt med tydliga uppdrag. Han saknar mer styrning i samtalen speciellt i de fall då det gått i stå. Han efterlyser också tydliga mål och delmål speciellt i början på samtalet. Då i syfte av att få feedback av terapeuten och att det inte blir så många spretiga trådar men också för att även här få återkoppling om sin egen utveckling. A tänker att det kan vara bra om terapeuten också för anteckningar, då kan hans eget ansvar dämpas i måluppfyllelse och han kan ge sig tid för reflektion under samtalet.

Person B

Inom samtalet

B tycker att det bästa med terapin är att han trivs bättre med sig själv. Det har gett honom chansen att få formulera sig och prata om sexköpen utan att behöva känna sig stigmatiserad eller fördömd. Han säger också att självinsikten har framkommit med hjälp av samtalen. Att det dessutom var en låg tröskel och gick snabbt att komma in till samtalsbehandlingen på Kast tycker han är mycket positivt, med en flexibilitet och individuellt anpassad behandling. Det är en bra modell. Samtalen har blivit en god vana. B är en högpresterande person med många bollar i luften och ser en risk med att även vara högpresterande och duktig i terapin. Det är viktigt att få öppna sig och sätta ord på sina handlingar även om han gjort det själv tidigare, men med terapeutens hjälp har det inte blivit lika rationellt och flyktmässigt. De har pratat ganska lite om sexköpen i sig, däremot har det varit utvecklande och givande för honom att koppla dem till hans livsmönster och bakgrund och hur han upplever sin livssituation. Att få prata om det som han vill prata om i förtroende ser han som värdefullt. Jaget och överjaget har börjat närma sig varandra det är inte lika självbedrägligt längre. Självrespekt och självempati ser han som tänkbara samtalsämnen att fortsätta med i terapin. För B har sexköpsfrekvensen gått upp och ner men han kan inte härleda det direkt till samtalen. Däremot har de gett honom tillfälle att stanna upp i livet, sortera och välja bort det som inte är funktionellt för honom idag. B ser också en fördel med att få kunskap om målgruppen och jämföra sig med och blir då inte unik i det sammanhanget. Det kan också finnas en fara med normaliseringen anser han.

Han tyckte det var bra med intervjun för då fick han formulera sig ytterligare, på ett nytt sätt och i ett annat sammanhang.

Utanför samtalet

B mår även bättre vid sidan av missbruket och sexköpen. Han påverkas av personer i sin nära omgivning också av arbetsbelastningen som lätt blir prestationsinriktad. Han säger sig ha starkt behov av andra människors bekräftelse. B använder ledighet till reflektion, då trycket inte uppstår lika lätt, vid högt tempo måste han ta paus eller belöna sig.

Jämförelse med annan samtalsbehandling

B hade ingen kommentar på detta temat

Det sagda och det osagda

B anser att tystheten kan förefalla hotfull om han inte får respons, då blir han osäker men det har inte hänt i samtalen. Reaktionen på vilket sätt de än må vara går alltid att bemöta, tänker han. Det finns inte så mycket osagt det går att prata om det mesta. B anser att han tillsammans med terapeuten kan dela tystnaden en kort stund. En undran som B har är om det finns en risk att de för snabbt pratar sig ifrån känslorna, vilket han och terapeuten inte pratat så mycket

om. Båda är väldigt verbala men B tycker han får respons genom andra uttryckssätt utöver pratet och det tycker han är viktigt.

Vad saknas

B önskar ett trollspö eller en trollformel av terapeuten. Något ytterligare som att bli mer pressad och trängd, tror han. Tydligare och konkreta hemuppgifter, vilka han säger sig kunna fixa med glans eftersom han är mån om att göra bra ifrån sig och vara duktig. Kanske mer beteendeariktade inslag i samtalet.

B funderar själv på om eller när motviljan ska infinna sig. Vilket ännu inte hänt.

Person C

Inom samtalet

C säger att samtalet till en början var ett gott stöd vid en krissituation i livet. För honom är det också viktigt att få tala om sina handlingar utan att bli fördömd eller bannad. Han har förtroende för terapeuten och känner sig avslappnad i samtalssituationen. C är nöjd med både tips och råd från terapeuten men främst att nu kunna se nya vinklingar på hela sitt liv, med hela bakgrunden från barndom till nuvarande livssituation. Det mer allmänna samtalet är bra som ingång för att hitta det specifika, dels för att själv förstå och bredda bilden men också för att ändra beteendet säger han. C använder sig av samtalen på flera olika sätt. De ger honom egen tid. Han ser det också som möjligheter att få berätta för terapeuten om sina framsteg och den egna utvecklingen. Han tycker det är bra att terapeuten har specifik kunskap om andra ur målgruppen och kan jämföra, vilket gör att C inte känner sig ensam i sin situation. Det finns fler med detta bekymmer. Han ser också att hans egna framsteg i samtalen genererar gott till parrelationen. Att han blivit mer eftertänksam och känslig tillskriver han en stor del till samtalen, likaså att han blivit mer delaktig och närvarande i relationerna runt honom. I dag kan han också tillstå sig själv att må bra och känna sig okej. I samtalen finns sex som centralt fokus att utgå från, då han tillsammans med terapeuten letar i hans livshistoria, orsaker till vad sexköpsbeteende kan bero på, vilket är bra, utvecklande och lärande anser C. Frågor, motfrågor och nya frågor är ett bra sätt för C att stanna upp och tänka till. Han säger att han tagit med sig sina erfarenheter från terapin till relationerna utanför.

Utanför samtalet

C tror att det säkert kan finnas många faktorer och saker som påverkar just honom. Om livet för dagen fungerar bra blir också samtalet bra. C menar att de ömsesidigt påverkar varandra. De nära relationerna har för honom stor betydelse, beträffande såväl glädje som oro. Finns det bekymmer i hans direkta närhet blir han också upptagen av det i samtalet.

Jämförelse med annan samtalsbehandling

C har erfarenhet av tidigare samtalskontakt. Det var av en helt annan orsak som är svår att jämföra med. Han tycker det är viktigt att ha någon att få hjälp av, tror sig inte klara av att

reda ut krissituationer själv, även om han uppfattar sig som klok och stark. Det väsentligaste är att han känner sig motiverad.

Det sagda och det osagda

C tycker inte att det finns något som är osagt eller inte pratbart i samtalen. Däremot säger han att med hjälp av samtals erfarenheten kan han se att det behöver pratas mer i hans nära relationer. Där det pratats alldeles för lite om viktiga relationsrelaterade ämnen. Han försöker nu själv vara en initiativtagare till det.

Vad saknas

Som C ser det är det inget speciellt som han kan komma på direkt. När han funderat en stund kom han på att det kanske kan vara bra att få mer specifika frågor av terapeuten. Gärna då så att de kan spetsa till samtalen. Även om C hitintills varit nöjd med den mer allmänna diskussionen, så ser han att detta kan vara nästa steg i den egna utvecklingen.

Diskussion

Att lyssna och ställa frågor i en annorlunda funktion än som samtalsterapeut var berikande. Det var nyttigt att ha med sig andra öron och ögon, än de invanda. Vid något tillfälle under intervjun tänkte jag att, det här ska jag lägga in som en kontinuerlig del i verksamheten. Det skulle vara fullt möjligt att min kollega och jag intervjuade varandras klienter, vid ett specifikt tillfälle i samtalsbehandlingen. Det tror jag skulle säkra den information vi får från klienterna beträffande vad de efterfrågar och på så sätt utveckla och säkerställa vår egen samtalsmodell.

När jag tänker på min egen utveckling anser jag att den lyfts en nivå i och med den positionsförändring jag tog i rollen som forskare. Att jag sedan tidigare hade erfarenhet av målgruppen, ingav respondenterna en trygghet och ett lugn tänker jag. Det ingav även mig ett lugn och en säkerhet i mötet med desamma.

Platsen för intervjuerna var den ordinarie mottagningen, en situation för mig mycket lik den ordinarie samtals situationen i Kast. Det fanns tillfällen då rollerna gled in i varandra och att min förmåga till objektivitet med all säkerhet begränsats av att jag till fakto är en och samma person. Dessutom fanns det med inslag av de för mig viktiga inspiratörer som gav sig uttryck även i detta sammanhang. Jag tänker på det öppna förhållningssättet som var viktig för att låta respondenten berätta sin historia, sin berättelse på sitt eget sätt och i ett nytt sammanhang. Vidare också att den fria samtals situationen ingav förtroende att våga tala om det tidigare icke talbara, utan att bli fördömd.

Språkets betydelse i hur respondenten uttrycker tempus, så som en pågående handling eller ett försök till avslut, där exempelvis ordet återfall ger en indikation på förändringsutvecklingen. Viktigt var också att se respondenten i ett vidare perspektiv, så som hans relationer och

familjestruktur. Terapeutrollen fick dock ge vika för forskarrollen, med anledning av det specifika uppdrag och de frågor jag hade för detta sammanhang.

Frågan om vad klienten upplever som verksamt i samtalet, har jag gott och väl fått svar på, med hjälp av de olika teman jag använt mig av.

Inom samtalet

Alla tre tyckte att det var verkningsfullt att få tala om sin sexualitet, likaså att få sätta ord på sina (många gånger hemliga) handlingar och även att bli bemött på ett icke bedömande och värderande sätt av terapeuten. Utöver detta tog alla tre upp att göra jämförelser med andra ur målgruppen som positivt. Det vidgade perspektivet som präglar och sveper över hela livet från barndom till nuet, var också något som alla tre såg som bra, (dessa svar kan ses som bonus, eftersom alla tre uttryckt liknande upplevelser).

Både B och C gav uttryck för att de med samtalsens hjälp känner ett större välbefinnande och mår bättre än innan påbörjad behandling. A tog upp terapeutens följsamhet som positivt, medan B uppmärksammade en flexibel, och individuellt anpassad behandling, samt snabb hantering och låga tröskel för att komma in till Kast.

Utanför samtalet

Alla tre var också av den åsikt att det är många olika faktorer utanför samtalet som bidrar och påverkar den egna upplevelsen av positiv förändring. Det de samstämmt uttryckte var vikten av relationerna till nära och kära, (bonus). Humör och dagsform nämndes av A och C, medan arbetsituationen togs upp både av A och B, där B också poängterade vikten av ledig tid.

Jämförelse med annan samtalsbehandling

Både A och C har tidigare erfarenheter av samtalskontakt, vilka i sig inte är jämförbara med varandra, dock tycker de att det är bra med någon utomstående i kris och jobbiga livssituationer. A lägger vikten vid hur terapeuten är som person. C betonar vikten av att känna sig motiverad. Kommentarer från B saknas.

Det sagda och det osagda

B upplever att han kan dela tystnaden med terapeuten varav A inte gjort det men tror att det kan vara verkningsfullt. Både B och C säger att det mesta är pratbart i samtalen, det finns inget osagt. C använder sig av det tidigare osagda i sin relation till att göra det pratbart. B funderar över om det finns risk för att forcera förbi starka känslor genom allt för intensivt pratande.

Vad saknas

A saknar mer styrning i samtalen och tydligare mål dessutom önskar han feedback från terapeuten. C önskar mer specifika frågor som spetsar till samtalen. B vill bli mer pressad och trängd, tror på konkreta hemuppgifter och mer beteendeariktade inslag i samtalen.

En utvärdering av teorin (se sid. 3) bakom samtalen i samband med intervjuerna, gav mig nya frågor och tankar, detta trots att det inte tillhör syftet men är ändå intressant och som jag ser

som användbart både för mig själv och för verksamhetens utveckling. Det som jag bland annat tänkt på och reflekterat över är, vikten av - för klientens del för att må bra - att få avbörd sig sina hemliga och många gånger skamfyllda handlingar, utan att bli fördömd. En annan reflektion är balansgången mellan det specifika och hela livsmönstret, från prägling i barndomen till klientens förhållningssätt i nuvarande levnadsmönster, som betydelsefull modell i samtalen. Ytterligare undrar jag över huruvida upplevelser av starka känslor tenderar att pratas bort eller forceras förbi, i samtalen.

Slutsatser

Den samtalsmodell som bedrivs på Kast förefaller enligt klienterna vara funktionell för att möta de behov som efterfrågas, en flexibel och individuellt anpassad behandling. En modell som vuxit fram i samskapande mellan terapeut och klientgrupp. Terapeuternas erfarenhet, förmåga till en flexibel hållning, egen utveckling och personliga stil är av betydelse i bemötandet och möjliggör en förändring hos klienten. Viktigt blir dock att även fortsättningsvis ha ett öppet förhållningssätt från terapeuternas sida med en hög grad av lyhördhet och följsamhet, samt förmåga att skapa förtroende. Genom att sätta in handlingen – sexköp – i ett vidare sammanhang och koppla det till klientens bakgrund, ökar också egenförståelsen och möjlighet till ett förändrat beteende. Det är också av vikt för klientens utveckling att terapeuten återkopplar det väsentliga.

Vidare kan idén om att min kollega och jag kontinuerligt intervjuar varandras klienter vid ett specifikt tillfälle i samtalsbehandlingen både utveckla och säkerställa samtalsmetoden.

Fortsatta studier

Skam och skuld, balansen mellan specifikt och allmänt och hanterandet av starka känslor i samtalen, förslås vara teman för följande studier.

Den metod jag använt för denna studie, med en huvudfråga och olika teman, kan även användas i ett nytt sammanhang. Skillnaden blir då nya teman och kanske en något annorlunda huvudfråga. Där stor vikt läggs vid respondentens berättelse och med ett öppet förhållningssätt och med få frågeställningar.

Referenser / Litteraturlista

Andersen. T. (2003) *Reflekterande processer*, Mareld

Abrahamsson.E. & Berglund. G. (1997) *Skapande konversationer*, Mareld

Hedlund. E. (1995) *Fruktan för närhet*, Carlssons

Hedlund. E. (1989) *Med könet som vapen och värn*, Sesam

Kim Berg. I (1992) *Familjebehandling – Lösningfokuserat arbete med utsatta familjer*, Mareld

White. M. (1991) *Nya vägar inom den systemiska terapin*, Mareld

Larsson. S, Lilja. J & Mannheimer. K (2005) *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Studentlitteratur

Olson. H. & Petitt. B. (1999) *Familjeterapilexikon*, Bokförlaget Korpen

Lundsbye. M, Sandell. G, Ferm. R, Whärborg. P, Petitt. B, Fälth. T & Holmberg. B. (2005) *Familjeterapins grunder*, Natur och Kultur

Boscolo. L, Cecchin. G, Hoffman.L & Penn. P. (1987) *Milan systemic Family therapy*, Basic Books, New York

Wikipedia (2007) *Encyklopedin*

Hårtveit. H. & Jensen. P (2005) *Familjen plus en*, Mareld

Bilaga

Frågor vid intervjun

Huvudfråga: Vad upplever du som verksamt i samtalet hos Kast?

Med teman - vilka respondenterna associerade fritt till – enligt följande:

Inom samtalet

Utanför samtalet

Jämförelse med annan samtalsbehandling

Det sagda och det osagda

Med ytterligare ett tema som en mer konkret fråga:

Vad saknas?